5

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI

SAMARQAND IQTISODIYOT VA SERVIS INSTITUTI

"TASDIQLAYMAN"
Samarqand iqtisodiyot va
servis instituti rektori
M.E.Po'latov
2024 yil "29" avgust

Ro'yxatga olindi: №BD-60310100-1.18
2024 yil "29" 08

INDUSTRIAL IQTISODIYOT
FANINING O'QUV DASTURI

Bilim sohasi:	300000	– Ijtimoiy fanlar, jurnalistika va axborot
Ta'lim sohasi:	310000	– Ijtimoiy va xulq-atvorga mansub fanlar
Ta'lim yo'nalishlari:	60310100	– Iqtisodiyot (tarmoqlar va sohalar bo'yicha)

Samarqand – 2024

Fan/modul kodi	O‘quv yili	Semestr	ECTS – Kreditlar
INFECO06	2024-2025	V-VI	10
Fan/modul turi	**Ta’lim tili**		**Haftadagi dars soatlari**
Majburiy	O‘zbek/Rus		10

1.	**Fanning nomi**	**Auditoriya Mashg‘ulotlari (soat)**	**Mustaqil ta’lim (soat)**	**Jami yuklama (soat)**
	Industrial iqtisodiyot	150	150 soat	300 soat

2. **I. Fanning mazmuni**

Ushbu fan sanoatning milliy iqtisodiyot rivojidagi roli, sanoatning tuzilmasini belgilovchi omillari, sanoatni ilmiy boshqarishning muhim muammolari, sanoat korxonalarida rejalashtirishning mohiyati, ishlab chiqarish samaradorligining mohiyati, sanoatning tuzilishida fan-texnika rivojining ta’siri, sanoatda ishlab chiqarishni ijtimoiy tashkil etishning shakllari, sanoatda kadrlar, sanoat ishlab chiqarishining asosiy fondlari, o‘zbekiston sanoatining xomashyo manbai, sanoat ishlab chiqarishining aylanma mablag‘lari, sanoat mahsulotining sifati, sanoatda tannarx, foyda va ishlab chiqarish rentabelligi, sanoat ishlab chiqarishida baho va bahoni shakllantirish, sanoat ishlab chiqarishini joylashtirish kabi masalalarni qamrab oladi. Sanoat rivojlanishida mavjud iqtisodiy qonunlarni bilish va ularning amal qilishiga ongli munosabatda bo‘lishda, mamlakatni demokratlashtirish va iqtisodiyotni bozor tamoyillari asosida isloh qilish jarayonlarining mohiyatini tushunishda talabalarni zarur bo‘lgan bilimlar bilan qurollantiradi.

Fanni o‘qitishdan maqsad - talabalarda bozor iqtisodiyoti sharoitida mamlakat milliy iqtisodiy-ijtimoiy ishlab chiqarish tizimida sanoatning egallagan o‘rnini tavsiflash, iqtisodiyot va aholining sanoat mahsulotlariga bo‘lgan ehtiyojlarini to‘laroq qondirish, fan-texnika taraqqiyotini jadallashtirish va sanoat ishlab chiqarishining samaradorligini oshirishning nazariy va amaliy masalalari to‘g‘risida nazariy bilimlarni shakllantirish va amaliyotda tatbiq etish ko‘nikmasini hosil qilishdan iborat.

Fanning asosiy vazifalari:

- talabalarda mamlakat sanoatining tarkibi; sanoatga kiruvchi tarmoqlarni rivojlantirish bo‘yicha qonunlar va qonuniyatlar; sanoat korxonalarining ijtimoiy-iqtisodiy samaradorligi to‘g‘risida tasavvur hosil qilish;
- sanoat tarmoqlarida muammolar va asosiy iqtisodiy talablarni shakllantira olish; sanoat integratsiyasi, uni rivojlantirish; sanoat tarkibiga kiruvchi tarmoqlarning hozirgi holati, sanoat infratuzilmasini rivojlantirishda taraqqiy etgan davlatlar tajriblarini qo‘llash yo‘llarini yoritish;
- sanoat majmuasiga kiruvchi tarmoqlar va korxonalarda ishlab chiqarishni tashkil etish va boshqarishning samarali usullarini; tarmoqlar o‘rtasidagi uzviy aloqalarning rivojlanish tendensiyalarini; ilm fanga oid iqtisodiy kategoriyalarning mohiyatini, mamlakat sanoat tarmoqlaridagi mavjud muammolar va ularni mo‘‘tadil yechimini aniqlashni; O‘zbekiston Respublikasining sanoat iqtisodiy siyosatining

mohiyatini o‘rgatish.

II. Asosiy nazariy qism (ma’ruza mashg‘ulotlari)

1-mavzu. “Industrial iqtisodiyot” faniga kirish

Fanning vazifalari. Industrial iqtisodiyot – fan va o‘quv kursi sifatida. Ushbu fannjng ob’ekti. Sanoatning ta’rifi va tavsifi. “Industrial iqtisodiyot” kursining predmeti. “Industrial iqtisodiyot” fanining o‘rganish uslubiyati va usullari. Kursning tuzilishi va uning iqtisodiy fanlar tizimida tutgan o‘rni hamda boshqa o‘quv fanlari bilan bog‘liqligi. “Industrial iqtisodiyot” fanining hozirgi zamon bozor iqtisodiyoti sharoitiga va islchotlar talabiga xos vazifalari. O‘zbekistonda sanoatni va uning yetakchi tarmoqlarini rivojlantirish to‘g‘risidagi qonunlar, farmonlar va nizomlar.

2-mavzu. Sanoat – milliy iqtisodiyotning yetakchi tarmog‘i

Sanoat va uning milliy iqtisodiyot rivojidagi roli va o‘rni. Sanoat-moddiy ishlab chiqarishning eng yirik yetakchi tarmog‘i. Mehnat qurollari (vositalari), mehnat buyumlari va xalq iste’moli tovarlarini ishlab chiqaruvchi soha. Sanoat va aholining ish bilan bandligi masalasi. Sanoatning tarixiy rivojlanish yo‘llari va asosiy yakunlari. O‘zbekiston Respublikasi sanoatining asosiy ko‘rsatkichlari va ularning dinamikasi.

Sanoatda iqtisodiy o‘sish. Sanoat tarmoqlarining o‘sishi tendensiyasi-elektr energiyasini ishlab chiqarish, neft va gaz qazib olish, po‘lat va prokat rangli metallar va kimyoviy mahsulotlar, ishlab chiqarishi mashinasozlik va metallga ishlov berish sohasining mahsulotlari qurilish materiallari engil va oziq-ovqat sanoatida mahsulot ishlab chiqarish dinamikasi. Jahon sanoat ishlab chiqarishida O‘zbekiston sanoatining tutgan o‘rni va strategik hamkorlikni kuchaytirish muammolari.

3-mavzu. Sanoat ishlab chiqarishini joylashtirish

Sanoatni joylashtirish tamoyillari. Ishlab chiqarishni hududiy tashkil etishning mohiyati va ahamiyati. Sanoatni joylashtirish omillari. Ishlab chiqaruvchi kuchlarni joylashtirishga ta’sir etuvchi omillar. Ayrim sanoat tarmoqlarini joylashtirishdagi o‘ziga xos xususiyatlar. Bozor iqtisodiyoti sharoitida ishlab chiqaruvchi kuchlarni joylashtirishning o‘ziga xos xususiyatlari. Ayrim korxonalarni joylashtirishning iqtisodiy asoslash usuli. Sanoatni joylashtirishdagi siljishlarning iqtisodiy samaradorligi. Sanoat ishlab chiqarishini joylashtirish – ijtimoiy ishlab chiqarishning tashkil etishni muhim shakli sifatida. Sanoat ishlab chiqarishini joylashtirish tamoyillari. Sanoat ishlab chiqarishini joylashtirish omillari. Ayrim sanoat tarmoqlarini joylashtirishdagi o‘ziga xos xususiyatlar. Erkin industrial-iqtisodiy zona. Uning mohiyati ahamiyati va mazmuni.

4-mavzu. Sanoat tarmoq tuzilmasi va tarkibiy siljishlar

Tuzilma siyosati, uning mohiyati va ahamiyati. Ijtimoiy mehnat taqsimoti va sanoat tarmog'ining shakllanishi. Sanoat tarmog'i tuzilmasi va uni belgilovchi omillar. Sanoatning tarmoqlarga bo'linishi va tarmoq tuzilishi. Sanoat tarmoq tuzilishining ko'rsatkichlari. Sanoat tarmoq tuzilmasining progressivlik mezoni.

Sanoat korxonalarini tashkil etishning huquqiy asoslari va tamoyillari. Korxonani tashkil etish tartibi va bosqichlari. Korxonani tashkil etish uchun zaruriy ta'sis hujjatlari. Tashkil etilayotgan korxonani davlat ro'yxatidan o'tkazish. Korxona mulki va rekvizitlari. Yangidan tashkil etilayotgan korxona faoliyatining boshlanishi va uning asosiy vazifalari. Sanoat korxonalarini qayta tashkil etish va faoliyatini to'xtatish. Korxonani qayta tashkil etish va tugatishning asosiy tamoyillari. Tugatish hay'ati va uning vazifalari.

5-mavzu. O'zbekiston sanoati infratuzilmasi

Infratuzilmaning mohiyati va ahamiyati. Sanoatda ishlab chiqarish va sotsial infratuzilmaning iqtisodiy mohiyati. Sanoatning ishlab chiqarish va sotsial infratuzilmasini rivojlantirishda davlat siyosati. Sanoat infratuzilmasining tarkibi.

Sanoat ishlab chiqarishida elektr energiya ta'minoti xizmatlaridan foydalanishini tashkil etish.Sanoat ishlab chiqarishida transport xizmatlaridan foydalanishini tashkil etish.

Mamlakatda sanoat infratuzilmasini rivojlantirish borasidagi chora-tadbirlar va ularning ahamiyati. Sanoat infratuzilmasidan samarali foydalanish ko'rsatkichlari. Sanoat infratuzilmasining moddiy-texnika ta'minotini yaxshilash yo'llari

6-mavzu. Sanoatda zamonaviy boshqaruv tizimi

Boshqaruv ob'ektiv zaruriyat va maqsadga yo'naltirilgan jarayon sifatida. Sanoatni va umumiy iqtisodni ilmiy asosda boshqarishni uyushtirish. Sanoatni ilmiy boshqarishning muhim muammolari. Boshqaruvning mohiyati, ahamiyati va vazifalari. Sanoat korxonalarida boshqaruvning asosiy tamoyillari va usullari. Bozor talablariga moslashtirilgan prognozlarni ishlab chiqish. Sanoatda barqarorlik tamoyili. Sanoat korxonalarida ishlab chiqarish va mehnatni moddiy va ma'naviy rag'batlantirish. Boshqarishning ilmiylilik, tejamkorlik, kadrlarni tanlash va joy-joyiga qo'yish tamoyillari. Sanoat boshqaruvining iqtisodiy, ijtimoiy, ruhiy va huquqiy usullari. Boshqaruvning zamonaviy tuzilishi. Boshqarishni takomillashtirishning zamonaviy asosiy yo'nalishlari.

7-mavzu. Sanoat ishlab chiqarishini prognozlash va rejalashtirish

Prognozlash: mohiyati, ahamiyati, mazmuni. Sanoat korxonalarida rejalashtirishning mohiyati va ahamiyati, vazifalari va tamoyillari. Tarmoq va korxona darajasida sanoat ishlab chiqarishini rejalashtirishning xususiyatlari va

uslubiy asoslari. Sanoat tarmoqlarining joriy va istiqbolli faoliyatini rejalashtirishda shartnoma munosabatlarining ahamiyati va o'rni. Rejalashtirishning tamoyillari va usullari. Bozor iqtisodiyoti sharoitida rejalar tizimi. Reja - birinchi hujjat va rejalashtirishning natijasi sifatida. Rejalarning turlari: indikativ, strategik, biznes-reja. Ishlab chiqarish rejasini tuzib chiqish va tasdiqlashni tashkil etish. Rejalashtirishni takomillashtirishning asosiy yo'nalishlari.

8-mavzu. Sanoat ishlab chiqarishining iqtisodiy va sotsial samaradorligi

Samaradorlik sanoat ishlab chiqarishining "ko'zgusi" sifatida. Ishlab chiqarish samaradorligining mohiyati, mezoni va ko'rsatkichlari. Ishlab chiqarishning umumiy samaradorligini ifodalovchi ko'rsatkichlar tizimi (umumlashtiruvchi va resurslar turi bo'yicha differensiallashtirilgan) va ularni hisoblash usuli. Qiyosiy (nisbiy) iqtisodiy samaradorlik tushunchasi va ko'rsatkichlari. Keltirilgan harajatlar va ularni hisoblash usuli. Yillik iqtisodiy samara va uni hisoblash usuli. Ishlab chiqarish samaradorligini oshirish omillari va yo'llari. Texnik va texnologik omillar, sotsial-iqtisodiy omillar, tashkiliy va xorijiy omillar. Sanoat korxonalarida modernizatsiya qilish, texnik va texnologik qayta jixozlashni yanada jadallashtirish, zamonaviy moslashuvchan texnologiyalarni keng joriy etish.

Sanoat korxonalarining moliyaviy-iqtisodiy axvoli monitoringi va taxlilini o'tkazish mezonlari. Sanoat korxonalarining kapital tarkibi ko'rsatkichlari. Sanoat korxonalarining to'lov qobiliyati (likvidlik) ko'rsatkichlari. Sanoat korxonalarining ish faolligi va bozor faolligi ko'rsatkichlari

9-mavzu. Sanoatda fan-texnika taraqqiyoti va innovatsion faoliyat

Fan-texnika taraqqiyotining mohiyati va ahamiyati. Fan-texnika rivoji va sanoatni tuzilishi jihatdan qayta qurish. Fan-texnika taraqqiyotining asosiy yo'nalishlari. Ishlab chiqarishni elektrlashtirish va elektronizatsiyalashtirish. Elektrlashtirishning moddiy asosi bo'lgan yoqilg'i-yenergetika majmuasini rivojlantirish istiqbollari. Sanoat ishlab chiqarishini har tomonlama avtomatlashtirish va kompyuterlashtirish. Ishlab chiqarishni kimyolashtirish. Uning mohiyati, ahamiyati va asosiy yo'nalishlari. Zamonaviy innovatsion texnologiyalar tushunchasi va ularni joriy etishning asosiy yo'nalishlari. Bio va nanotexnologiyalar va chet el tajribasi. Fan-texnika taraqqiyotining samaradorligini baholash.

10-mavzu. Sanoat ishlab chiqarishini tashkil etish

Sanoat ishlab chiqarishini tashkil etishning shakllari va ularning o'zaro bog'liqligi. Konsentratsiyalashtirish, uning shakllari va ko'rsatkichlari. Iqtisodiyotda kichik va xususiy korxonalarning ustuvorligi. Mahalliylashtirish uning moxiyati va axmiyati mazmuni . mahalliylashtiradigan ishlab chiqarish quvvatlarini yaratish – inqirozga qarshi choralar dasturining eng ko'plab masalalaridan biri ekanligi.

Ishlab chiqarishni ixtisoslashtirish, uning shakllari va ko'rsatkichlari.

Kooperativlashtirish tushunchasi, uning shakllari va darajasini ifodalovchi ko'rsatkichlar. Sanoat korxona (firma)lari o'rtasidagi ishlab chiqarish iqtisodiy aloqalarining turlari va ularni rivojlantirishning asosiy yo'nalishlari. Diversifikatsiyalash. Uning mohiyati, ahamiyati va mazmuni. Iqtisodiyotni, jumladan, sanoatni diversifikatsiya qilishning eng muxim ustuvor yo'nalishi. Kombinatlashtirish: mohiyati, ahamiyati, shakllari va ko'rsatkichlari. Kombinatlashtirishning hozirgi ahvoli va istiqboli.

11-mavzu. Sanoatda kadrlar va mehnatga haq to'lash

Kadrlar siyosati va uning sanoat taraqqiyotidagi roli. Kadrlar, ularning tarkibi va tuzilmasi. Xodimlarni guruhlarga ajratish va kadrlarning zamonaviy tuzilmasini tashkil etish. Kadrlarni tanlash va joy-joyiga qo'yish. Sanoat korxonalarida mehnat salohiyatining holatini va ta'minlanganligini ifodalovchi ko'rsatkichlar. Sanoat korxonalari mehnat salohiyati samaradorligini baholash. Kadrlardan foydalanishni takomillashtirish yo'llari. Sanoat ishlab chiqarishi uchun kadrlar tayyorlash va qayta tayyorlash. O'zbekiston sanoatida kadrlar salohiyatini kuchaytirishda chet el tajribasini keng qo'llash. Mehnat va unga haq to'lash. Xodimlar mehnatiga haq to'lashni tashkil etishning asosiy tamoyillari. Tarif tizimi, uning mohiyati, ish haqini tashkil etish va tartibga solishning ahamiyati. Sanoat xodimlarini sotsial himoya qilish muammolari.

12-mavzu. Sanoat ishlab chiqarishining asosiy fondlari va ishlab chiqarish quvvatlari

Asosiy fondlarning iqtisodiy mohiyati va ahamiyati. O'zbekiston sanoati asosiy fonlarining dinamikasi. Asosiy ishlab chiqarish fondlarining tarkibi va tuzilmasi. Umumiy, texnologik tarmoq, hududiy tuzilmalar va ularning tarmoqlararo nisbatlari. Asosiy fondlarning tuzilmasiga ta'sir etuvchi omillar. Asosiy fondlarni baholash usullari. Asososiy fondlarning eskirishi va amortizatsiyasi. Jismoniy va ma'naviy eskirish. Amortizatsiya siyosati va uni O'zbekiston Respublikasida amalga oshirishning o'ziga xos xususiyatlari. Amortizatsiya ajratmalari: mohiyati, ahamiyati, ulardan foydalanishning normalari va yo'nalishlari. Asosiy fondlardan foydalanish ko'rsatkichlari. Fond sig'imi va qaytimi. Ularning iqtisodiy samaradorligi. Ishlab chiqarish quvvatlari va ulardan foydalanishni yaxshilash yo'llari. Unga ta'sir etuvchi omillar. Ishlab chiqarish quvvatining tuzilmasi va dinamikasi. Ishlab chiqarish quvvatlaridan foydalanishni o'lchash.

13-mavzu. O'zbekiston sanoatining xom ashyo manbalari

Sanoatda xom ashyo, uning xususiyatlari va turkumlanishi. Xom ashyo va yoqilg'i-energetika resurslari tushunchasi va ularni guruhlarga ajratish. Sanoat xom ashyo bazasini kengaytirish uchun geologiya-qidiruv ishlari va tabiiy boyliklarni o'rganishning ahamiyati. Foydali qazilmalar zaxiralarini turkumlarga ajratish.

Mineral xom ashyo va yoqilg'ilarni iqtisodiy baholash. O'zbekistonda mineral xom ashyo, yoqilg'ilarni qazib olib va elektr energiyasi ishlab chiqarish dinamikasi. Sun'iy va sintetik materiallar ishlab chiqarishni kengaytirish va takomillashtirish. Resurslar tejamkorligining strategiyasi va taktikasi.

14-mavzu. Sanoat ishlab chiqarishining aylanma mablag'lari

Aylanma fondlarning mohiyati va ahamiyati. Sanoat tarmoqlarida aylanma fondlarning tarkibi va tuzilmasi. Aylanma fondlari elementlaridan foydalanish ko'rsatkichlari va mahsulotning material sig'imi. Moddiy resurslardan samarali foydalanish masalalari. Sanoatda material resurslarni tejashning asosiy yo'nalishlari va rezervlari. Moddiy resurslardan kompleks (har taraflama) foydalanish. Chiqindilardan yoki ikkilamchi xomashyo va materiallardan foydalanish. Aylanma mablag'lar va ularning mohiyati va ahamiyati. Aylanma va muomala fondlari. Ularning tarkibi va aylanish ko'rsatkichlari. Aylanma mablag'lar va ularning aylanishini tezlashtirish yo'llari. Eksportni rag'batlantirish uchun aylanma mablag'larni to'ldirish - inqirozni oldini olishning asosiy sharti.

15-mavzu. Sanoat mahsulotining sifati va uning raqobatbardoshligi

Sifat tushunchasi va uni oshirish zaruriyati. Mahsulotni ishlab chiqarish va iste'mol xossasi va uning texnikaviy darajasi. Mahsulot (xizmatlar) sifatining tavsifi. Mahsulot sifati ko'rsatkichlarini guruhlarga ajratish va nomenklaturasi. Mahsulot sifati darajasini baholash usullari. Mahsulot sifatini boshqarish va uni oshirish yo'llari. Mahsulot (xizmatlar) sifatini jahon talabiga ko'tarish yo'llari. Mahsulot sifatini oshirishning texnologik, iqtisodiy, tashkiliy yo'nalishlari. Mahsulot sifatini yaxshilashni iqtisodiy rag'batlantirish. Standartlar va standartlashtirishning mohiyati, ahamiyati va vazifalari. Xalqaro ISO 9001 standartlari. Sertifikatlar va sertifikatsiyalashning mohiyati va ahamiyati. Attestatsiya va nazorat etish masalalari.

16-mavzu. Sanoatda tannarx, foyda va ishlab chiqarish rentabelligi

Tannarx tushunchasi va turlari. Sanoat ishlab chiqarishi sifat ko'rsatkichlari tizimida tannarxning roli va tutgan o'rni. Tannarx elementlari va harajatlarini turkumlash, tannarx tuzilmasi va uni belgilovchi omillar. Foyda va uni maksimallashtirish. Foyda (daromad) tushunchasi. Foydaning tashkil topishi va taqsimlanishi. Rentabellik va uni oshirish yo'llari. Rentabellik tushunchasi, ko'rsatkichlari va uni baholash usullari. Mahsulot tannarxini pasaytirish manbalari va omillari. Ishlab chiqarish harajatlari va mahsulot tannarxini kamaytirishni rag'batlantirish – inqirozga qarshi kurashning asosiy omili.

17-mavzu. Sanoat ishlab chiqarishida narx va narxni shakllantirish

Davlatning narx siyosati va uni amalga oshirish zaruriyati. Narx – bozor

munosabatlarining iqtisodiy kategoriyasi sifatida. Narx va narxlashtirishning mohiyati, ahamiyati va zaruriyati. Narxning funksiyalari, turlari va tuzilmasi. Uning boshqa iqtisodiy kategoriyalar bilan bog'liqligi. Narxlashtirishni yaxshilashning asosiy yo'nalishlari. Tovar sotishni ko'paytirish. Maksimal foyda olish. Korxonalarning muayyan mavqeini saqlab qolish.

18-mavzu. Sanoatda ivestitsion faoliyat.

Investitsiyalarining mohiyati va ularning turlari. Investitsiyalar – sanoatari ishlab chiqarish salohiyatini rivojlantirish va mustahkamlash vositasi sifatida. Sanoatda investitsiyalashning asosiy manbalari va yo'nalishlari.

Investitsiyalarning iqtisodiy samaradorligini baholash. Investitsiyalarning iqtisodiy samaradorligini baholash uslublari. Korxonada investitsiyalar portfelini shakllantirish. Kapital qo'yilmalar bo'yicha investitsiya qarorlarini tayyorlash. Investitsiyaga doir pul oqimlari va ularni diskontlashtirish

III. Amaliy mashg'ulotlari bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar

Amaliy mashg'ulotlar uchun quyidagi mavzular tavsiya etiladi:

1. Industrial iqtisodiyot – fan va o'quv kursi sifatida.
2. Sanoat – milliy iqtisodiyotning yetakchi tarmog'i.
3. Sanoat ishlab chiqarishini joylashtirish
4. Sanoat tarmoq tuzilmasi va tarkibiy siljishlar.
5. O'zbekiston sanoati infratuzilmasi
6. Sanoatda zamonaviy boshqaruv tizimi.
7. Sanoat ishlab chiqarishini prognozlash va rejalashtirish.
8. Sanoat ishlab chiqarishining iqtisodiy va sotsial samaradorligi.
9. Sanoatda fan-texnika taraqqiyoti va innovatsion faoliyat.
10. Sanoat ishlab chiqarishini tashkil etish.
11. Sanoatda kadrlar va mehnatga haq to'lash.
12. Sanoat ishlab chiqarishining asosiy fondlari va ishlab chiqarish quvvatlari.
13. O'zbekiston sanoatining xomashyo manbalari.
14. Sanoat ishlab chiqarishining aylanma mablag'lari.
15. Sanoat mahsulotining sifati va uning raqobatbardoshligi.
16. Sanoatda tannarx, foyda va ishlab chiqarish rentabelligi.
17. Sanoat ishlab chiqarishida narx va narxni shakllantirish.
18. Sanoatda investitsion faoliyat.

Amaliy mashg'ulotlar multimedia qurulmalari bilan jihozlangan auditoriyada bir akadem. guruhga bir o'qituvchi tomonidan o'tkazilishi lozim. Mashg'ulotlar faol va interfaol usullar yordamida o'tilishi, mos ravishda munosib pedagogik va axborot texnologiyalar qo'llanilishi maqsadga muvofiq.

IV. Fan bo'yicha kurs ishi

Kurs ishi fan mavzulariga taalluqli masalalar yuzasidan talabalarga yakka tartibda tegishli topshiriq shaklida beriladi. Kurs ishining hajmi, rasmiylashtirish shakli, baholash mezonlari fan silabusida va tegishli kafedra tomonidan belgilanadi. Kurs ishini bajarish talabalarda fanga oid bilim, ko'nikma va malakalarni shakllantirishga xizmat qilishi kerak.

Kurs ishi uchun tahminiy mavzular:

1. Sanoatda kapital qo'yilmalarning asosiy yo'nalishlari va asosiy fondlardan foydalanish samaradorligini oshirish.
2. O'zbekiston neft va gaz sanoati korxonalarida ishlab chiqarishni rivojlantirish yo'nalishlari.
3. O'zbekiston oziq-ovqat sanoatini rivojlantirish yo'nalishlari.
4. O'zbekistonda qurilish sohasini rivojlantirishning tashkiliy-iqtisodiy asoslari
5. O'zbekiston Respublikasi yengil sanoatini rivojlanishi yo'nalishlari
6. Sanoat korxonalarida asosiy ishlab chiqarish fondlarini yangilashning samaradorligi
7. Iqtisodiyotning raqobatbardoshligini oshirish sharoitida sanoat korxonalarining moliyaviy barqarorligini ta'minlash yo'nalishlari
8. O'zbekiston Respublikasining qurilish majmui sanoat bazasi samaradorligini oshirish
9. O'zbekiston yog'-moy sanoati korxonalari samaradorligini oshirish yo'llari
10. Iqtisodiyotni modernizatsiyalash sharoitida O'zbekiston kimyo sanoatining rivojlanishi
11. Qurilish materiallari sanoatini rivojlantirish xususiyatlari
12. Sanoat korxonalari moliyaviy natijalarini yaxshilash va undan samarali foydalanish yo'llari
13. Sanoat korxonalarida ishlab chiqarish resurslari tejamkorligini ta'minlash yo'llari
14. Sanoatda investitsion loyihalarni ishlab chiqish va samaradorligini ta'minlash
15. Sanoat korxonalarining iqtisodiy barqarorligini ta'minlash va uning bankrotligini oldini olish yo'llari
16. Sanoat tarmoqlarida kichik biznesni rivojlantirish istiqbollari

V. Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar

Mustaqil ta'lim uchun tavsiya etiladigan mavzular:

1. Iqtisodiyotni tarkibiy o'zgartirish sharoitida sanoat korxonalari ishlab chiqarish tuzilmasini takomillashtirish yo'llari.

2.Iqtisodiyotning erkinlashtirilishi sharoitida korxonada mahsulot raqobatbardoshligini ta'minlash asoslari.

3.Sanoat korxonalarida ishlab chiqarishning material sig'imini kamaytirish yo'llari.

4.Iqtisodiyotni tarkibiy o'zgartirish jarayonlarinida korxonalar kooperatsiyasini rivojlantirish yo'nalishlari.

5.Iqtisodiyotni tarkibiy o'zgartirish jarayonlarini chuqurlashtirish sharoitida sanoat korxonalarida ixtisoslashuv va kooperatsiyani tashkil etishni yaxshilash yo'llari.

6. Iqtisodiy rivojlanishning samaradorligini ta'minlash sharoitida korxonada resurs tejamkorligini amalga oshirish yo'nalishlari.

7.Mamlakat raqobatdoshligini oshirishni ta'minlash sharoitida sanoat korxonasida halqaro standartlarga muvofiq mahsulot sifatini oshirish yo'nalishlari.

8.Mamlakat raqobatdoshligini oshirishni ta'minlash sharoitida sanoat korxonasida tavakkalchilikni kamaytirishning ahamiyati.

9.Iqtisodiy rivojlanishning samaradorligini ta'minlash sharoitida aksionerlik jamiyatlari kapitalidan unumli foydalanish yo'llari.

10.Iqtisodiyotni modernizatsiyalash sharoitida korxonaning moddiy resurslarga bo'lgan talabini aniqlash.

11.Faol investitsiya siyosati sharoitida sanoatga investitsiyalarni jalb etish va ulardan foydalanishning iqtisodiy samaradorligi.

12.Faol investitsiya siyosati sharoitlarida sanoat korxonalariga xorijiy investitsiyalarni jalb etish yo'nalishlari.

13.Iqtisodiyotning erkinlashtirilishi sharoitida korxonaning raqobatbardoshligini oshirish yo'llari.

14.Iqtisodiyotni tarkibiy o'zgartirish jarayonlarini chuqurlashtirish sharoitida xolding kompaniyalari va ularning iqtisodiyotdagi o'rni.

15.Iqtisodiyotni modernizatsiyalash sharoitida sanoat korxonalarida innovatsion faoliyati samaradorligini oshirishning ahamiyati .

16.Islohotlarni davom ettirish va chuqurlashtirish sharoitida sanoat korxonalarida ishlab chiqarish samaradorligini oshirish yo'llari.

17.Iqtisodiyotni modernizatsiyalash sharoitida engil sanoat tarmog'ini rivojlantirish istiqbollari.

18.Iqtisodiyotni tarkibiy o'zgartirish jarayonlarini chuqurlashtirish sharoitida sanoat tarmoqlarida kichik biznesni rivojlantirish imkoniyatlari.

19.Iqtisodiyotni modernizatsiyalash sharoitida sanoat korxonalarida sifatni boshqarish va standartlash masalalari.

20.Sanoat korxonalari nomoddiy aktivlari va moddiy resurslaridan tejamkorlik asosida foydalanishning ahamiyati va zaruriyati.

21.Islohotlarni davom ettirish sharoitda sanoat korxonalarining iqtisodiy salohiyatidan foydalanish samaradorligini oshirish.

22.Islohotlarni davom ettirish sharoitda sanoat korxonalarining iqtisodiy barqarorligini ta'minlash asoslari.

23.Iqtisodiy rivojlanishning yuqori sur'atlarini ta'minlash sharoitida korxonada harajatlar tarkibi taxlili va tannarxni kamaytirish yo'nalishlari.

24.Iqtisodiy rivojlanishning samaradorligini ta'minlash sharoitda korxonaning moliyaviy ahvolini yaxshilash yullari va rivojlantirish tadbirlari .

25.Sanoat korxonalari resurslari samaradorligini oshirish yo'llari.

26.Sanoat korxonalarida o'z mablag'i va uni ko'paytirish yo'llari.

27.Sanoat ishlab chiqarishi sohasida xususiy tadbirkorlikning rivojlanish istiqbollari.

28.Sanoat korxonalarida mexnat resurslaridan foydalanish samaradorligini oshirish yo'llari .

29.Sanoat korxonalarida innovatsiyaning ahamiyati va uni rag'batlantirish mexanizmlari.

30.Sanoat korxonalarini okilona joylashtirishning o'ziga xos xususiyatlari va iktisodiy samaradorligini aniklash.

Mustaqil o'zlashtiriladigan mavzular bo'yicha talabalar tomonidan referatlar tayyorlash va uni taqdimot qilish tavsiya etiladi.

3.

VI. Fan o'qitilishining natijalari (shakllanadigan kompetensiyalar)

Fanni o'zlashtirish natijasida talaba quyidagilarni bajara olishi lozim:

- turli xil iqtisodiy va tashkiliy-texnikaviy tadbirlarni mustaqil hisoblash va to'g'ri tahlil qilish;
- mahsulot ishlab chiqarish va turli xizmatlar ko'rsatish hajmini oshirish orqali korxonaga kirib keladigan pul oqimini ko'paytirish bo'yicha tavsiyalar ishlab chiqish;
- mahsulotlar ishlab chiqarish va ularni sotishdagi tavakkalchilikni baholash;
- korxonaning iqtisodiy-moliyaviy holatini tahlil qilish;
- ishlab chiqarishni tashkil qilish, rejalashtirish va boshqarishning zamonaviy modellaridan foydalanish;
- mavjud resurslardan samaradorli foydalanish yo'llarini;
- ishlab chiqarilayotgan mahsulot va ko'rsatilayotgan xizmatlardan kutilayotgan daromadni aniqlash;
- korxonaning iqtisodiy munosabatlar qatnashchisi sifatidagi xuquqiy holatini baholash;
- ishlab chiqarishni joriy va istiqbolli rejalashtirish, prognozlashti-rish hamda boshqarish vazifalarini malakali tarzda hal qilish;
- korxonaning salohiyati va resurslardan foydalanish;
- korxonaning ishlab chiqarish faoliyati samaradorligini baholash va tahlil qilish;
- korxonaning ishlab chiqarish samaradorligini oshirish imkoniyati mavjud bo'lgan yo'llarni topish;
- korxona faoliyati yo'nalishlaridagi tavakkalchilikni baholash;
- korxona faoliyatiga moliyaviy resurslarni jalb etish holatini tahlil qilish va pul oqimini ko'paytirish bo'yicha tavsiyalar ishlab chiqish.

4.	**VII. Ta'lim texnologiyalari va metodlari:** • esse, tezis va maqolalar yozish; • interfaol keys-stadilar yechish; • jarayonli-yo'naltirilgan ta'lim; • muhokama ishtirok etish; • seminarlar (mantiqiy fikrlash, tezkor savol-javoblar); • guruhlarda ishlash; • mustaqil ishlarni bajarish; • taqdimot tayyorlash; • turli darajadagi testlarni yechish; • so'rov o'tkazish.
5.	**VIII. Kreditlarni olish uchun talablar:** Fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni to'la o'zlashtirish, tahlil natijalarini to'g'ri aks ettira olish, o'rganilayotgan jarayonlar haqida mustaqil mushohada yuritish va joriy, oraliq nazorat shakllarida berilgan vazifa va topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazorat bo'yicha test yoki yozma ishni topshirish va eng muhimi mustaqil ish sifatida berilgan topshiriqlarni bajarish.
6.	**Asosiy adabiyotlar** 1. Shavqiyev E. Industrial iqtisodiyot. Darslik – Samarqand: "STAP-SEL" MChJ. nashriyot-matbaa bo'limi, 2023. 2. Mark Armstrong Handbook of industrial organization. Tutorial. Nort Holland 3. Ortiqov A. Sanoat iqtisodiyoti. Darslik.- T.:"Sano-standart", 2014. 4. John Lipczynski, John Wilson, John Goddard. Industrial organization. England. Pearson Education Limited 2001, 2005 **Qo'shimcha adabiyotlar** 5. Shavqiyev E. Industrial iqtisodiyot. O'quv qo'llanma. – Samarqand: "STAP-SEL" MChJ. nashriyot-matbaa bo'limi, 2024 6. Mirziyoev Sh.M.. Yangi O'zbekiston taraqqiyot strategiyasi. To'ldirilgan ikkinchi nashri. –Toshkent: "O'zbekiston" nashriyoti, 2022. 7. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi.-T.: O'zbekiston, 2023 **Internet saytlari** 8. www.gov.uz – O'zbekiston Respublikasi Hukumat portali. 9.www.lex.uz – O'zbekiston Respublikasi Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi. 10.www.el.tfi.uz –TMI elektron kutubxonasi 11.www.stat.uz. 12.www.ziyonet.uz.

	Fan dasturi Samarqand Iqtisodiyot va servis instituti o'quv-uslubiy kengashining 2024 yil 29 08 -son bayonnomasi bilan ma'qullangan. FD-18-05
8.	**Fan/modul uchun mas'ul:** **Shavqiyev E.** – SamISI, "Raqamli iqtisodiyot" kafedrasi dotsenti, i.f.n.;
9.	**Taqrizchilar:** **S.B.Boboqulov** – SamISI, "Raqamli iqtisodiyoti" kafedrasi dotsenti, PhD; **Sh.Xalimov** – "Everest super star" OK rahbari.